

דף לו.

עין משפט א.

או"ח סימן ששה פעיפים ג.ד.

ג. כלי שמלאכתו לאיסור ^ב מותר לטלטלו בין לצורך גופו כגון פטיש לשבור בו אגוזים, בין לצורך מקומו דהיינו שצריך להשתמש במקום הכלי שמונח שם, ומותר לטלטלו משם ולהניחו באיזה מקום שירצה ^ל, אבל מחמה לצל או שירא שמא ישבר או יגנב אסור.

הגה: כל מוקצה אינו אסור אלא בטלטול אבל בנגיעה שאינו מנדננדו מותר ^מ, ולכן מותר לנגוע במנורה בביהכנ"ס ^ס שנרות דולקות עליה או בתנור שדולק בו אש, וכן מותר לקחת דבר היתר המונח על דבר מוקצה.

הגה: מותר לטלטל דבר מוקצה ע"י נפיחה בפה ^פ דלא הוי טילטול אלא

כ. וי"ו היינו שמיוחד לדבר האסור לעשותו בשבת, מ"א ס"ק ה'. ואם הכלי עדיין לא עשה בו מלאכה והוא חדש אך הזמינו לכך, אף דהזמנה לאו מילתא, מ"מ אינה עומדת אלא למלאכת איסור.

ו. וכלי שמלאכתו לאיסור שאסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו גם אם מלאכתו לאיסור היא מדרבנן כגון שופר. כה"ח אות י"ט.

כלי שמלאכתו לאיסור אפילו שהוא מוקצה מחמת מיאוס מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו, רשב"א בתשובה סי' תנ"ו.

ו. כלי שמלאכתו גם לאיסור וגם להיתר מותר לטלטלו מחמה לצל, וכן שלא יגנב או לא ישבר, ואם ראוי למלאכת היתר אך אינו מיוחד לכך הוי כלי שמלאכתו לאיסור, כה"ח אות כ"ב.

ל. כיון שהוא בידו רשאי לטלטלו יותר, ואפי' שכח ונטל בידו מוקצה רשאי לטלטלו יותר, מ"א ס"ק ז'. ויש מי שכתב דוקא אם תורת כלי עליו אפי' לאיסור, אבל באין תורת כלי עליו צריך להניחו מיד מידו, וראוי לחוש לדבריו אם לא במקום הפסד, כה"ח אות כ"ו.

ו. הגם שמותר לטלטל המוקצה אחרי שהוא בידו למקום שירצה, מ"מ אסור לתת אותו מידו האחת לידו השניה דהוי טלטול חדש, כה"ח אות כ"ז.

מ. הרמ"א לשיטתו בסי' תקי"ג דכתב שמוקצה אינו אסור בנגיעה אפי' הנגיעה אינה אלא לצורך דבר המוקצה, אבל לדעת המחבר בסי' ש"י סעיף ו' לא התיר אלא כשהנגיעה היא לצורך דבר ההיתר, כה"ח אות ל'.

נ. אבל אם היא תלויה אסור גם לדעת הרמ"א בסי' תקי"ג שמא תתנדנד ונמצא מטלטלה, אבל לדעת הב"י בסי' ש"י אפשר דגם אם תתנדנד מותר אם הנגיעה היא לצורך דבר המותר, דהוי טלטול מן הצד, מ"מ אם נר השמן דולק עליו, אסור לכו"ע שמא יטה ע"י נגיעתו והנדנוד וכמ"ש בסי' רס"ה. כה"ח אות ל"א.

ס. דדמי לטלטול בגופו, כה"ח אות ל"ג.

כלאחר יד ולא נקרא טילטול.

ה. ד. כלי שמלאכתו להיתר^ע מותר לטלטלו אפי' אינו אלא לצורך הכלי שמא ישבר או יגנב, אבל שלא לצורך^פ כלל אסור.

ה. ה. כתבי הקודש^ז ואוכלין^ק מותר לטלטלן אפי' שלא לצורך כלל.

הגה: תפילין אין לטלטלם כי אם לצורך^ר, ושופר^ש אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו ככלי שמלאכתו לאיסור.

ו. ולהסיר הנוצה ע"י נפיחה בפיו אין בזה איסור מוקצה כי זה פחות מטלטול כלאחר יד, ואינו טלטול כלל, שם אות ל"ד.

ז. ע. היינו מיוחד להיתר אף שראוי ג"כ לאיסור, וה"ה שמלאכתו לאיסור ולהיתר, מ"א ס"ק ט', ואם רוב השימוש לאיסור הולכים אחרי רוב תשמישו, כה"ח אות ל"ה.

פ. ו. היינו שלא לצורך כל יום השבת אבל אם יצטרך אותם אח"כ ביום הוי לצורך, וע"כ אחרי סעודה שלישית צריך ליהדר שלא לטלטל גם כלים שמלאכתן להיתר אם לא שמפחד שלא יגנבו או ישברו, ט"ז ס"ק ב'.

צ. ו. שמותר לקרוא בהם, מ"א ס"ק י'. נייר חלק הוי מוקצה מחמת חסרון כיס כיון שעומד לכתובה מקפיד עליו, מ"א שם.

ק. ו. מצת מצוה בערב פסח שחל בשבת אין להם דין אוכלין ואסור לטלטלה, אבל שאר מצה שיכול לתת אותה לעופות הוי אוכלין ומותר, ואם יש לו הרבה ממצת מצוה ואינו חש לתת מזה גם לתינוקות לא הוי מוקצה, כה"ח אות מ"ב. ואוכלין לבהמה מותר לטלטלם רק לצורך, אבל מאכלי אדם מותר גם שלא לצורך, כה"ח אות מ"ג.

ו. ו. וכוסות וקערות אינם ככתבי הקודש שמותר לטלטלם גם שלא לצורך, וע"כ היושב ליד השולחן ועליו כוסות וסכ"ם אסור לטלטל אחד מהכלים האלו מכאן לכאן, וכ"כ הבן איש חי בפי' מקץ אות א'. כה"ח אות מ"ד.

ו. ו. אוכל שהוא מוקצה כגון טבל או מחובר לקרקע ותלשו אותו בשבת אפי' לצורך גופו או מקומו אסור, כמ"ש ה"ה בפ"ד דעירובין.

ר. היינו לאיזה צורך אפי' אינו צורך גופו או מקומו וכמו כלי שמלאכתו להיתר אבל הב"י הביא בשם ספר הנקרא "מקדש" דאין לטלטלם כי אם לצורך גופם או מקומם, וכך נראה דעת המ"א בס"ק י"א. וא"ר, וחס"ל אות ג'.

ואם מטלטלן שלא יגנבו ולא יהיה להם בזיון מותר, כה"ח אות מ"ז.

ו. ו. לטלטל מגילה בשבת מותר לטלטלה כדין כתבי הקודש, ובלבד שלא חל בו יום ט"ו באדר שאז יש גזירה שמא יעבירנה ד' אמות, כה"ח אות מ"ח.

ו. ו. ולענין טלטול גט בשבת עיין באבן העזר סוף סי' קל"ו י"א דהוי כלי אסור מחמת חסרון כיס ואסור לטלטלו לפני מתן הגט, וי"א דהוי ככלי שמלאכתו לאיסור ולצורך גופו או מקומו מותר, וכתב הכף החיים באות מ"ט דמסתבר דעת המתירין אפי' לפני מתן הגט כיון שזה דבר דרבנן ואפשר ללמוד ממנו כמה דינים.

ש. וה"ה כל כלי שיר אחר יש לו דין כלי מחמת איסור.

ו. ו. ולולב ג"כ מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו, ט"ז סימן תרנ"ח ס"ק ג'. אך האחרונים השיגו עליו, וגם אין עליו תורת כלי כלל. כה"ח אות נ"א.

דף לו:

עין משפט א.

או"ח סימן רנג סעיף א.

א. כירה היינו כעין קדירה של חרס שפיה למעלה ואינה מחוברת בקרקע אלא מטלטלת ופיה ארוך ויש מקום לשים עליה ב' קדירות אם הסיקו אותה בגפת שזה פסולת של זיתים, או בעצים אסור ליתן עליה תבשיל מבעוד יום ולהשהותו עליה ^ת, אא"כ נתבשל כל צרכו ומצטמק ^א ורע לו שאז אין חשש שמא יחתה ^ב, או שהתבשיל חי ^ג שלא נתבשל כלל ^ד שאז מסיח דעתו ממנו עד למחר, וכל הלילה יכול להתבשל בלא חיתוי ^ה.

אבל אם נתבשל קצת ולא כל צרכו או שנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו חוששין שמא יחתה, וע"כ אסור להשהותו על הכירה אלא א"כ גרף שהיינו הוציא ממנה כל הגחלים ^ו, או קטם דהיינו שכסה הגחלים

ת. שבת ל"ד ע"ב. והר"ן כתב שר"ח פירש דתנורים שלנו שפיהן מן הצד דינם ממש כדין כירה, ב"ח, וכ"כ הב"י, ט"ז ס"ק ט"ז. וה"ה שמותר להשהות בתוכה, מגמ' שבת ל"ז ע"א ופי' רש"י שם.

ורק בפסולת של זיתים או עצים שיש גחלים גזרו שמא יחתה, אבל בדבר שאינו עושה גחלים לא גזרו.

ובטור כתב דאיירי להשהותו עליה לצורך הלילה וכ"כ הלבוש, אבל לצורך היום בכל אופן מותר משום דמסיח דעתו ממנו ולא חוששין שמא יחתה, אלא שבב"י נסתפק בזה בדעת הטור ודעתו בין לצורך הלילה בין לצורך היום אין חילוק, דחוששין שמא ימלך לאוכלו בלילה ויבא לחתות, כה"ח אות ג'.

א. דהיינו מתמעט, וקפה אחרי שנתבשל כל צרכו אם ישהו אותו על האש מצטמק ורע לו, שם אות ד'.

ב. וכל מה שמותר להשהות ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה מותר גם ע"ג כופח או תנור אפי' אינו גרוף וקטום, ב"י.

ג. והיינו שנותן החתיכה חיה סמוך לחשיכה ממש, אבל אם נתנו מבעוד יום אסור דכבר נתבשל קצת קודם השבת, וצריך לסלקו משחשיכה אלא א"כ נתבשל כל צרכו קודם השבת, מ"א ס"ק ב', וגם בעינן שיהיה מצטמק ורע לו כמו שכתב בשו"ע, כה"ח אות ו' ממחה"ש, וא"א אות ב'.

ד. דאם נתבשל קצת חיישינן שמא יחתה, ואפי' לא הגיע לשליש בישול, ט"ז ס"ק א'.
ה. אבל אם במשך הלילה לא יכול ג"כ להתבשל אלא ע"י חיתוי חיישינן שמא יבא לחתות ואסור, כה"ח אות ח'.

ו. זהו דעת הרמב"ם ודלא כהר"ן שפסק כהר"ה דהיינו גרף כל הגחלים לצד אחד, אבל אם גרף כל הגחלים לגמרי גם בתנור מותר, אלא בתנור גם בגרף לגמרי אסור. והיינו בתנור שבימי הגמ', אבל בתנור שלנו שפתחו מן הצד דינו ככירה, כה"ח אות ט'.

באפר ז ע"מ למעט החום שלהם ה.

א. ב. נתן בקדירה חתיכה חיה ט מותר להשהותה כאילו כל הקדירה חיה, שע"ז מסיח דעתו ממנה ואינו בא לחתות.

מותר לסמוך לה קדירה בסמוך חוצה לה, אפי' אינה גרופה או קטומה.

א. ג. אם הכירה הוסקה רק בקש או בגבבה י שאין עושין גחלין מותר לשהות עליה אפי' אינה קטומה ואינה גרופה.

הגה: שתי כירות ודופן של חרס בניהם והאחת גרופה או קטומה והשניה אינה גרופה או קטומה, מותר לשהות ע"ג הגרופה או קטומה, אע"פ שמוסיף הבל מזו שאינה גרופה או קטומה.

א. ג. תנור שהוא ג"כ מחרס אלא שמחובר לקרקע ופיו קצר למעלה ורחב למטה שמתוך כך נקלט חומו בתוכו יותר מכירה ב, ע"כ אפי' הוסק בקש או בגבבה אסור אפי' לסמוך לו קדירה ואפי' אם הוא גרוף ל וקטום.

ז. או בעפר, וא"צ לכסות עד שאין ניכר שם האש, אלא בקטימה כל שהוא מספיק, ב"י. ואפי' הובערה אח"כ מותר, ואפי' הגחלים של רותם, מגמ' שבת ל"ז ע"ב, והטעם דכיון דגילה דעתו דלא צריך הגחלים די בזה, מ"א ס"ק ג', ומ"מ צריך שיתן עפר על כל הגחלים ולא רק על מקצתם, א"ר אות ד'.

ח. ה"ה אם הגחלים עממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה, מגמ' שבת ל"ז ע"א, ורמב"ם פ"ג הלכה ד'.

וה"ה אם נתן דבר המפסיק בין הגחלים והקדירה כגון שהניח חתיכת ברזל או פח על הגחלים מותר להניח הקדירה על גבי הפח או הברזל דנחשבת לקטומה בזה. ע"כ הנותנים כלי הקפה על אותה חתיכת פח בשבת מותר להחזיר כלי הקפה בשבת אחר שנטלו משם ע"פ אותם תנאים הכתובים בסעיף ב', שהיינו בעודה רותחת ולא הניחה ע"ג קרקע ועיין בכה"ח באות י"א, ובאות ל"ח.

ט. דוקא חתיכת בשר שא"א לה להתבשל לצורך הלילה, אבל ירקות לא מהני, ב"י, מ"א ס"ק ד'.

י. ואם הוסקה בפחמים הרי הם כעצים, כלבו.

כ. רש"י שם, מ"א ס"ק ז'.

ל. דגם הגרוף אינו גורף אלא רוב האש, רמב"ם פ"ג הלכה ו'.

הגה: כל זמן שהיד סולדת בו ^מ.

א. ד. תנור זה כ"ש דאסור לשהות בתוכו ^ב או על גבו.

א. ה. כופח שהוא כמו תנור אלא שאינו רחב למטה וצר למעלה כמו התנור אלא הוא בשוה למטה ולמעלה ויש בו מקום שפיתת קדירה אחת, אם הוסק בקש או בגבכה דינו כמו כירה ואם הוסק בגפת או בעצים דינו כתנור.

א. ו. שכח ושהה אם הוא תבשיל שבישל כל צרכו מותר אפי' שהוא מצטמק ויפה לו ^ט, אבל אם הוא תבשיל שהתחיל להתבשל ולא התבשל כל צרכו אסור עד מוצאי שבת ^ע.

אבל אם עבר ושהה במזיד ^פ אסור בשניהם עד מוצאי שבת ^צ.

הגה: ובכדי שיעשו.

הגה: החזירה הא"י בשבת דינה כשכח ושהה ^ק, ואם החזירה הישראל ^ר דינו

מ. אבל אם אין יכול להגיע ליד סולדת בו מותר ליתן אפי' על גבו בשבת, ואפי' אינו גרוף וקטום ועיין בכה"ח אות ט"ז.

נ. היינו תבשיל שלא בישל כל צרכו או מצטמק ויפה לו, אבל מצטמק ורע לו מותר, וה"ה אם התבשיל חי לגמרי או נתן לתוכו אבר חי מותר להשהות אפי' בתנור שאינו גרוף וקטום והוסק בעצים, כה"ח אות י"ז.

ותנורים שלנו כיון שרחבים יותר משפיתת קדירה דינם ככירה, כ"כ הכלבו.

ס. והטעם משום דלא נהנה ממנו כל כך כיון שהיה ראוי לאכילה, אבל בלא נתבשל כל צרכו דנהנה ממנו אסור עד מוצאי שבת בכדי שיעשו, א"ר אות י"ב.

ע. משמע דאסור לכולם ולא רק לזה ששכח ושהה, ולבני ביתו פשיטא דאסור דהו"ל כמו בשבילו, מ"א ס"ק י"א, אבל הב"ח פסק דלאחרים מותר וגם לבני ביתו, אבל דעת האחרונים להחמיר אפי' לאחרים עד מוצאי שבת בכדי שיעשו, כה"ח אות כ'.

פ. אבל עבר בשוגג שסבר שמותר דינו כשכח, וכ"כ הט"ז ביו"ד סי' צ"ט ס"ק ט', והביאו המ"א בסי' ק"ד ס"ק ו'. ויש חולקים דדינו כמזיד, כה"ח אות כ"א.

צ. ולא דמי למבשל בשבת במזיד דאסור לו לעולם כמ"ש בסי' שי"ח סעיף א' ששם עבר על דאורייתא, אבל כאן אינו אלא מדרבנן, לבוש.

ק. והב"ח כתב דאם מצטמק ויפה לו מותר אפי' אם עבר ושהה, מיהו לענין דינא המנהג להקל כיש אומרים שכתב אח"כ בשו"ע שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי משהין אפי' לכתחלה, וכמ"ש הרמ"א דנהגו להקל. כה"ח אות כ"ג.

ק. היינו בלי ידיעת הישראל, אבל אם אמר הישראל לעכו"ם במזיד להחזירה הוי כאילו בעצמו החזירה, לבוש.

ר. אפי' בשוגג, מ"א ס"ק י"ד.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

כעבר ושהה ש.

ואם מצטמק ורע לו מותר שהרי לא נהנה מן האיסור.

א. ז. י"א ה' שכל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שהוא שם אדם שהיה אוכל מאכלו שלא נתבשל כל צרכו א', או שנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו מותר להשהותו על גבי כירה.

הגה: או אפי' ע"ג תנור.

א. ח. אפי' הכירה הוסקה בגפת או בעצים ואפי' אינה גרופה או קטומה. ולי"א זה לא אמרו בגמ' גרופה או קטומה והוסק בקש או בגבבה אלא בהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי, וכן לענין אם נטל הקדירה מעליה ובא להחזירה שוב בשבת.

ולדעה זו אם שכח ושהה תבשיל שהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי אסור ב' וכ"ש אם עבר ושהה.

הגה: ונהגו להקל כסברא האחרונה ג.

א. ט. כל דין של שהה היינו שהקדירה יושבת על כסא של ברזל, או ע"ג אבנים מבלי לנגוע בגחלים, אבל הטמינה ע"ג הגחלים ד' לדברי הכל

ש. וי"א ואסור אם מצטמק ויפה לו, ונראה דבזה לאחריים מותר, מ"א שם.

ת. והיא דעת רש"י ור"י והרא"ש והטור שפסקו כחנניה דבמבושל כמאכל בן דרוסאי אין יותר חשש שמא יחתה, כיון שראוי לאכילה למה יחתה בחנם וע"כ מותר אפי' באינה גרופה או קטומה ורק בלא הגיע למאכל בן דרוסאי צריך גרופה או קטומה, או כשבא להחזיר בשבת כמ"ש בסעיף ב' דבשעת חזרה יש חשש יותר לחיתוי, כה"ח אות כ"ו.

א. ליסטים היה ומבשל בישולו שלישי בישול רש"י בשבת כ' ע"א. אבל מדברי הרמב"ם בפ"ט נראה שהוא חצי בישול, ב"י. וכ"כ בס"י רנ"ד סעיף ב', והגם שביו"ד בס"י קי"ג סעיף ח' פסק שלישי בישול, כתב המ"א בס"י רנ"ד ס"ק ח' דמשום חומרא של שבת פסק לחומרא, ולדין שאין אנו בקיאיין איזה נקרא מאכל בן דרוסאי יש לשער כל שנאכל ע"י הדחק מחמת בישול זה, כה"ח אות כ"ח.

ב. ומ"מ אם החזירו הישראל בשוגג, כל שמצטמק ויפה לו אף שהגיע למאכל בן דרוסאי אסור, א"ר אות ט"ז.

ג. כ"כ הלבוש, והמשב"ז אות א'.

ד. וי"א כן ס"ל למר"ן השו"ע דאם שולי הקדירה נוגעים בגחלים נקראת הטמנה, ועיין בס"י רנ"ז ובכה"ח שם אות מ"ב, כה"ח אות ל"ב.

אסור.

הגה: וי"א דאפי' אם הקדירה עומדת על גבי האש ממש, כל זמן שהיא מגולה למעלה ^ה לא נקראת הטמנה ומותר. וכן המנהג, רק שנזהרין לנתקן מן האש קצת קודם השבת כדי שהישראל יוכל להסירו משם בשבת, ואם לא ניתקן מן האש ונמצאו ע"ג האש בשבת יש להסירם משם ע"י אינו יהודי, ואם אין א"י שם מותר גם ע"י ישראל ויזהר לקחת אותם בנחת שלא ינענע הגחלים ^ו, ואם ינענעם קצת הוי דבר שאינו מתכוון ומותר.

ה. פי' שאין הקדירה מכוסה בבגדים ואפי' שהתנור סתום מותר, א"ר אות י"ז, ועיין ברמ"א בסי' רנ"ז ובכה"ח שם.

ו. ודוקא ע"ג האש, אבל אם הקדירה נמצאת בתוך הגחלים שא"א שיקח הקדירה ולא ינענע הגחלים אסור לקחת אותה משם ואפי' לומר לא"י, רק אם הא"י הוציאה מעצמו מותר, כה"ח אות ל"ד.

לפתוח התנור בליל שבת, והא"י חוזר אח"כ וסותמו אם נתבשל המאכל כבן דרוסאי, הרמ"א בתשובה סי' ק"ב מתיר רק שלא יאמר לא"י לטוח בטיט.